

INSCRIPTII SLAVE RELIGIOASE DIN BISERICA DOMNEASCĂ DELA CURTEA-DE-ARGEȘ

DE

V. BRĂTULESCU

Potrivit obiceiului din Biserica de Răsărit, ca icoanele să fie însoțite de câte o lămurire a subiectului ce înfățișează¹⁾ — în Biserica Domnească — diferitele momente din viața Sf. Nicolae, zugrăvite în lăuntru bisericii, au astfel de lămuriri scrise în limba slavă.

La unele din aceste icoane, inscripția slavă se poate citi, la altele, cu unele adausuri poate fi întregită, iar la altele din cauza vremii este aproape în întregime ștearsă.

Dăm mai jos transcrierea slavă de pe diferite ilustrații, însoțită de traduceri cum și unele explicări. Fig. 295 înfățișează nașterea Sf. Nicolae **Рож[дѣ]ст[во] с[в]аго Николаи**²⁾.

Ilustrația de alături înfățișează pe Sf. Nicolae primind abecedarul din mâna unui dascăl bătrân.

De observat că alfabetul aci este cel grecesc, nu slavon, cum s'ar părea, și aceasta potrivit cu faptul că Sf. Nicolae a învățat carte grecească.

Cevă mai în lături alți doi școlari cari țin o filacteră cu inscripție greacă, pe cât pare, începutul evangheliei lui Ioan.

(292). **Ко[нстант]инъ Царь (ѿп)шцаеть дари св[я]тымъ м[л]аже[м]ъ**: Constantin țar dă daruri bărbaților sfinți.

¹⁾ Cf. și art. d-lui P. Panaitescu din acest număr: Inscriptii religioase grecești.

²⁾ Vezi „Iconografia”, Tip. Cărilor bisericești, București, 1903, pag. 203.

(291). **Константин Царствю Божию** (Sf. Nicolae arătând) lui Constantin împărăția lui Dumnezeu.

(293) (în stânga) **с[в]ѣтъ Николаи авлакетъ съ авлавию тѣи** Sf. Nicolae se arată lui Avlavie 355 (anul).

(293) (în dreapta) **с[в]ѣтъ Николаи избававетъ г[р]ѣхъ ѿ см[ер]тѣи** Sf. Nicolae izbăvește trei bărbați dela moarte.

(299) (în stânga) **с[в]ѣтъ Николаи [молигвѣж] твою** Sf. Nicolae făcând rugăciunea, (în dreapta) Sf. Nicolae taie copacul în care mulțime de draci își aveau culcușul.

(288) **г[р]ѣхъ м[л]ажи спрinosжѣть даръ с[в]ѣто Николаи**. Trei bărbați aducând daruri Sf. Nicolae, (în dreapta) **с[в]ѣтъ Николаи даважѣть злато г[р]ѣхъ**. Sf. Nicolae dând aur trei (pungi).

Dacă pentru aceste icoane, ca și pentru ale celorlalți Sfinți, va fi crezut că e de ajuns o simplă lămurire, pentru icoana ce înfățișază Adormirea Maicii Domnului, meșterul nu s'a mulțumit numai cu atât, și îndemnat, poate, de ctitori — icoana fiind și prea cunoscută — a scris un imn de laudă din care n'a mai rămas decât partea dela sfârșit. Imnul acesta se cântă în mod deosebit pe opt glasuri, la Vecernia cea mare din ajunul sărbătorii Sf. Mării, face parte din ciclul cântărilor cari încep cu «Doamne strigat-am» și închee acest ciclu. Partea dela început, aproape mai mult de jumătate, lipsește, iar aceea care a rămas pe alocuri

admite și alte lecturi, lucru ce ar putea iscă unele confuzii din cauza lipsei textului.

Textul întregit, așa cum urmează, esteluat din mineele slave păstrate în ms. la Academia Română și anume după ms. 127 dela M^{rea} Neamțul, din sec. XVI, foarte asemănător cu ms. 273 dela M^{rea} Bistrița din acelaș secol, iar traducerea după mineiul pe luna August tipărit la Râmnic la 1780.

Бѣначалныиъ мановеніемъ ѿ въ сждоу
бѣноснїи апсли облакы высочє въ зимамѣ
дошдешє прѣчстаго ѿ живѣначалнаго тѣ-
тѣла любезнѣ лобыздахъ.

Прѣвышнѣа же небныа силы съ свимъ
вѣдскою пришєдше бѣо прилтноє и прєсвѣтлоє
тѣло предсылаше оужасѣмъ шдрѣжнми
прѣкрасно же предидѣахъ и не видимо въ
пѣахъ прѣвышнмиъ чиноначалѣем се все црѣца
бго штроковица прїидє въ змѣтеврата и сїж
прѣк¹⁾ мирно подим[ѣ]те [прѣсно тє]кѣцаго
[с]вѣта [матрѣ тожъ борадн въсе силное
ч]лкомъ сїсенїє выс на нь же въ зирати не
можємъ и тои достоннѣ чєсть въздати [не-
мо]цно тожъ во прѣки[зєцноє] прѣходитѣ
въсѣбъ кѣмыслѣ тѣмъже прчста абце²⁾ прїсно
[сѣ]живоносным[ь ц]рємъ и рож[а]ствомъ³⁾
живѣщи моли сѣ въ нѣ съ храниги и сїєсти
ѿ въс[ко]о [при]лога против[на] новемъ
люди твоѣ твоє вшъ застѣплєнїє стѣжжахоль
въ вѣкы свѣтїоавленно оавла[а]к[а]демь.
(inscripția în josul fig. 253).

August 15

La vecernia cea mare, după «Doamne strigat-am», Slavă și acum. (Se cântă pe 8 glasuri).

Cu acest prilej țin să mulțumesc părintelui Madgearu care mi-a dat prețioase lămuriri în ce privește partea citeată din inscripții cum și în privința invocației.

¹⁾ Până aici inscripția e ștearsă cu desăvârșire.

²⁾ În fotografie s'ar putea ceti și Явиє și aceasta pentru că, odată cu reînnoirea picturii, s'au reînnoit și slovele, și pe alocuri, meșterul n'a urmat exact trăsăturile vechi, din care cauză, la citirea unor cuvinte se naște confuzie.

³⁾ S'ar putea ceti Иждєтѣм pentru aceleași motive.

Glas. I. Cu voia cea dumnezeeste stăpânitoare de pretutindenea ̃ purtătorii de Dumnezeu Apostolii de nori pre sus fiind ridicați.

Glas. V. Ajungând la prea curatul și de vieață purtătoriuл tău trup cu dragoste l-au sărutat.

Glas. II. Iară puterile cerești cele mai înalte cu al său stăpân viind, de Dumnezeu primitorul și prea curatul trup petrecându-l, cu spaimă fiind cuprinse prea frumos mergea înainte.

Glas. VI. Și ne văzut strigă mai marilor cetelor celor mai de sus: Iată împărăteasa tuturor dumnezeasca fiica au venit.

Glas. III. Ridicați porțile și pe aceasta frumos o primiți pe maica luminii cei pururea fiitoare.

Glas. VII. Că printr'însa s'au făcut mântuire la tot neamul omenesc spre care a căută nu putem.

Glas. IV. Și aceștia a-i da cinste vrednică cu neputință este că a acesteia mărirea covârșește toată mintea.

Glas. VIII. Pentru aceasta prea curată de Dumnezeu născătoare pururea cu purtătorul de vieață împărat și cel născut al tău viețuind, roagă-te neîncetat să păzească și să mântuiască de toată asuprea la cea protivnică pe norodul tău cel nou.

Glas. I. Că pe tine folositoare te-am câștigat și în veci luminată te fericim.

În ce privește inscripția de mai jos scrisă cu mai multă artă, dar mai puțin ortografică, cu oarecari completări, este o invocație pentru credincioșii cari intrau să se roage în acest așezământ al primilor Basarabi:

Человеч]е Божїи и вѣрнїи рабе слѣжителю
[при] sau [в]хо]жденїє в[ъ] Царствїю Христовою
наслѣдни[къ].

(Omule și robule credincios a lui Dumnezeu, slujitorule, la intrarea (în biserică) să fii moștenitor al împărăției lui Hristos).